

Inhoud

Voorwoord	9
Morgen, als de zon schijnt	13
In 't groene dal	36
De ontwikkeling van een woede	59
Elsie	71
Het nut van een hond	88
Een zwervend bestaan	94
Gure jaren	101
Bekentenissen	113
Het rechtzetten van een misvatting	125
Jeugdige experimenten	144
Een gouden tijd	151
Lyme Regis: een souvenir	160
Maidentrip	178
Over boeken	187
De schrijver als vraagbaak	190
Een onberaden uitspraak	194
Sind Sie auch musikalisch?	197
Schommelingen in het waarnemingsvermogen	205
Een culinair festijn	223
Over een schrijver die het licht zag	235
Verhelderende kronieken	242
Een afscheid in Bayreuth	276
De registratie van het verleden	302
Innemend gedrag	315
Verantwoording	329

Voorwoord

De eerste keer dat ik iets van Bob den Uyl las, schoof ik het na een paar pagina's geïrriteerd terzijde. Dit is toch geen verháál?! dacht ik boos.

Het was me aangeraden door iemand die wist dat ik van reisliteratuur hield. En inderdaad: jarenlang verslond ik alles, van Roald Amundsen tot Dolf de Vries, van Michael Palin tot Carolijn Visser. Ik hield van de exotische landschapsbeschrijvingen, observaties over de volksaard en het romantische reisgevoel dat je zin gaf zelf de wereld in te trekken, ver weg naar een tropische horizon.

Tot mijn teleurstelling trok Den Uyl in het bewuste verhaal echter niet door de tropen, maar fietste hij door België, alwaar hij het – zo verklaarde hij in de openingszin – eigenlijk al te heet vond. Het verhaal begon niet met de bravoure of verheven gedachtes die dit soort literatuur kenmerkt, in plaats daarvan tobde de verteller een volledige openingsalinea lang of hij misschien een zonnesteek had opgelopen, en merkte hij op dat hij voor de zoveelste keer zijn wegenkaart was kwijtgeraakt. Sfeerbeschrijvingen van architectuur of glooiende landschappen ontbraken volledig. Eenmaal aangekomen in het dorpje Oudenaarde, meldde de schrijver doodleuk dat hij spijt had van zijn bestemming, en dat hij zich niet kon heugen waarom hij hier ooit heen had gewild. Tot mijn ontzetting besloot hij dan ook maar lukraak door te fietsen naar een volgend dorp, 'met tegenzin' meldde hij hier ook nog bij.

Wat ben ik hier nou aan het lezen? dacht ik geïrriteerd. Wat was dit voor reisschrijver die niet eens even de moeite nam een behoorlijke bestemming te kiezen, even na te denken met welk

reisdoel hij de lezer wenst lastig te vallen? Ik las door en hoopte maar dat dit begin slechts een vergissing was, een valse start als het ware. Eenmaal aangekomen in het juiste dorp zou hij vast snel aanvagen met sfeertekeningen en intelligente schetsen van de volksaard.

Maar helaas: over het volgende dorpje Ronse werd zo mogelijk nog minder vermeld. Ik las enkel over een kribbige Den Uyl die oververhit van de zon lukraak hotels binnen begon te lopen op zoek naar een slaappleats. Hogelijk geïrriteerd ruziede hij met hoteleigenaren, beende kwaad een zaak uit en toen hij eenmaal een hotel had gevonden, deed hij er een volledige alinea lang over om bevend van woede een toeristenformuliertje in te vullen. Eenmaal op zijn kamer gekomen, trok hij al zijn kleren uit en ging in zijn onderbroek op bed liggen om bij te komen.

Het was waarschijnlijk op dit moment (of een alinea verder, toen hij na een dutje meldde dat hij maar een 'stripboek ging lezen' dat hij toevallig in een kast in zijn kamer had gevonden) dat ik het helemaal gehad had met deze schrijver. 'Waarom reist deze man?' riep ik gefrustreerd uit, en gooide het boek weg.

Eigenlijk is het ook heel raar dat Den Uyl bekendstaat als een reisboekenschrijver en dat er zelfs een reisboekenprijs naar hem vernoemd is. Hij kán helemaal niet reizen! Hij pakt voortdurend de verkeerde trein, de verkeerde afslag en het nemen van een bus eindigt steevast op het rangeerterrein. Hij krijgt ruzie met loketbediendes, verliest kaartjes, plattegronden. Bovendien hangt hij aan elkaar van fobieën. Hij kan niet tegen mensenmassa's, durft niet te vliegen en bij aankomst in een hotel gaat hij eerst het brandplan zitten lezen en zoeken naar de nooduitgangen. Toeristische trekpleisters mijdt hij als de ziekte, op het pesterige af. Hij voert de lezer vakkundig weg van bezienswaardigheden en eigenlijk alles wat de moeite van

het bekijken waard is. De paar keer dat hij een attractie zoekt, is die zo obscuur dat zelfs de plaatselijke vvv niet van het bestaan afweet. Vaak vindt hij zijn reisdoel dan ook niet, of geeft hij zijn zoektocht halverwege toch maar op om ergens een biertje te drinken.

Nee, je leest Den Uyl niet voor de reizen die hij maakt, althans ik niet. Den Uyl lees ik allereerst voor de stijl. Dat is waarom ik na die eerste ongelukkige kennismaking bij hem terug ben gekomen, en blijf komen. Er is niemand die zo precies, zo onderkoeld humoristisch kan beschrijven wat er mis kan gaan, tegen kan zitten, en in zijn geval ook altijd tegenzit. Ongemak met loketbedienden, kapotte derailleurs, doodlopende weggetjes, hij beschrijft het met een ongekende schoonheid en oog voor detail. Er is geen schrijver waarom ik vaker hardop moet lachen dan om Den Uyl.

De vraag 'Waarom reist deze man?' heb ik nog steeds niet goed kunnen beantwoorden. Op zijn reizen lijkt hij geen groter plan te hebben, geen hoger doel, en als hij dat wel heeft, raakt hij onderweg al snel afgeleid, verstrikt in details van totaal iets anders. Hij lijkt op zijn tochten ook niet echt zin te hebben in de hele onderneming en laat zich vooral leiden door oprispingen, angsten en spontane invallen. Omdat het regent, schiet hij een museum binnen, en zodra het hem niet meer aanstaat, vlucht hij eruit weg. Omdat het te heet is om na te denken, neemt hij de verkeerde trein en ziet zijn reisdoel aan hem voorbijschieten. Alles gebeurt volstrekt willekeurig, en als hij toch weer eindigt in een regenachtig remisestation, legt hij zich daar meteen bij neer. Als je Bob den Uyl leest, krijg je de gedachte: het maakt eigenlijk niet uit wat je doet.

Zo voert hij ons met zijn superieure humor langs de afgrond van de zinloosheid. En volgens mij zit daarin de troost van zijn verhalen. Want is het leven wel zo overzichtelijk? Zijn hoofd- en bijzaken wel zo gescheiden? Inmiddels denk ik op melancholische momenten: zijn wij niet allemaal een gestrande fietser,

ergens tussen Oudenaarde en Ronse met de late avondzon in onze verbrande nek? We denken voortdurend: ben ik hier wel goed, moet ik niet ergens anders zijn? Heb ik wel goed gedaan aan die en die beslissing of maakt het niet uit? We kijken verwonderd naar de handelingen van de mensen om ons heen, en van onszelf. We geven het misschien niet grif toe, maar we zijn helemaal niet zo bezig met de grote lijnen en het uiteindelijke doel, maar worden opgeslokt door akkefietjes, ergernissen en getob in de marge. We dobberen op uitbarstingen van drift, geilheid en verlatenheid. Bob den Uyl weet dit als geen ander en troost ons met zijn secure taalgebruik, hij tilt ons op door zijn meesterlijke observaties. En hij laat ons na elk verhaal een beetje verweesd achter.

Literatuur omschreef Bob den Uyl simpelweg als: die paar verhalen of boeken waar je plezier aan beleeft. En dat heb ik als uitgangspunt genomen bij het samenstellen van deze bundel. Het is een greep uit de mooiste, geestigste, krankzinnigste en ontroerendste stukken uit zijn oeuvre. Er zitten natuurlijk reisverhalen bij, maar ook rake observaties over kunst, beklemmende liefdesgeschiedenissen, opmerkelijke jeugdverhalen en oorlogsherinneringen waar je koud van wordt. Slapstick, filosofische verhandelingen, en dagelijkse ergernissen: deze bundel is de kennismaking met Bob den Uyl die ik iedereen zou gunnen. Simpelweg de stukken die mij hardop deden lachen, die me raakten en die me troosten, elke keer weer.

Johan Goossens

Morgen, als de zon schijnt

‘Laten we gaan zeilen,’ zegt ze. ‘Nee, ik ga niet zeilen.’ Ik kan het trouwens niet. Wat moet ik urenlang in een ongemakkelijke zeilboot? Ik zie de sport niet van het op en neer kruisen op een plas water. ‘Dan gaan we naar het strand,’ houdt ze aan. Naar het strand, mijn god, met een hého de branding in, zand in je schoenen, roodverbrand in een volle trein terug. Ik zeg: ‘Nee ik ga niet naar het strand,’ en wacht op een ander voorstel, want iets zal er gedaan moeten worden. Maar haar voorraad gemakkelijkheden is uitgeput. Zij verdedigt het strandvoorstel. Ik zeg: ‘Ik ben te oud geworden voor een dagje naar het strand.’ Zij lacht erom, natuurlijk, ik maak weer een grapje. ‘Ik blijf liever thuis,’ zeg ik, ‘ga jij maar alleen of met iemand anders.’ Maar daar denkt ze niet over. Bovendien zal het morgen bijzonder mooi weer worden, heeft de radio voorspeld. ‘Dan kan je niet thuisblijven,’ zegt ze. ‘Waarom niet? Thuis is het het koelst.’ ‘Maar het is ongezond, niemand blijft thuis met het zomerweer.’ Ik aarzel. Ik heb zin haar een duw te geven en weg te gaan. Maar ze kijkt me aan, strak. Ze is lief, ze is een mens, een goed mens. Nog steeds heb ik het gevoel dat je goede mensen geen duw mag geven. Ik probeer voor de volgende dag een bezigheid te vinden die weinig inspanning kost en nog enigszins prettig lijkt. Ik vind er geen. Naar het strand dan? Een vol strand komt voor mijn ogen. Oud en jong. Zwemmen. In de zon liggen branden. Vervelen. Spelletje met een bal. Maar misschien toch gezond voor het lichaam, in elk geval beter dan zeilen. ‘Goed,’ zeg ik, ‘morgen naar het strand.’ Ze lacht verheugd. Maar als ik tegen mijn zin ga moet ik het niet doen. Dan wordt het toch niet leuk. Terugkrabbelen is nu niet meer mogelijk en

ik zeg haar het werkelijk leuk te vinden. Ik zie alleen tegen de vervelende reis op. Dat begrijpt ze. Overeenstemming is dus in wederzijds begrip bereikt. We willen alle twee naar bed, we spreken af voor morgen bij het station en nemen afscheid. Ik kus haar en voel haar lichaam tegen me aan liggen. De laatste tram is al vertrokken, ik zal gaan lopen. Van haar naar mijn kamer is het een goed halfuur. De nacht is warm, er zijn nog veel mensen op straat. Ik denk aan morgen en heb spijt weer te hebben toegegeven. En ik weet waarom ik het heb gedaan. Alleen bij gebrek aan een ander voorstel. Ik weet nooit wat te doen, Riet heeft gelijk wanneer ze me dit verwijt. Ze doet het vaak. Meestal heb ik geen zin in haar plannen, maar ik kan er niets tegenover stellen. Ik kan alleen maar nee zeggen, en dat is kinderachtig of wat anders. Je moet voor al je daden een geldige reden op kunnen geven, dat is nu eenmaal zo. Ik vraag me weer eens af waarom ik de omgang met Riet niet verbreek. Een energieke vrouw, ze weet altijd wat er gedaan moet worden. Aantrekkelijk ook, om te zien, heel aantrekkelijk. Goed figuur en zo. Bijzonder mooie, warme ogen. En niet dom. Ik denk aan de avond van onze eerste ontmoeting. Dat doe ik altijd wanneer ik plannen ontwerp om tot een definitieve breuk te komen. Net zo'n warme zomeravond als nu. Het avondje bij kennissen dat er om de een of andere reden was, verjaardag of zoiets. In het begin erg vervelend, de gasten kenden elkaar niet goed en men deed erg welopgevoed. Later, tegen een uur of elf, werd het langzamerhand anders, iedereen had een aantal glazen op, te drinken was er genoeg. De verdere ontwikkeling was een beetje ongeregeld, we bleven niet meer keuvelend zitten, we dansten, liepen andere kamers in. Zo kwam ik in de buurt van Riet terecht. Ik had begrepen dat zij een vriendin was van de gastvrouw. Zij was veruit de knapste vrouw onder de gasten, dat trekt altijd. We praatten wat. Ik had genoeg gedronken om met overtuiging te proberen iemand voor me in te nemen. Ik vond haar erg geestig herinnerde ik me later. We

hebben ook nog gedanst geloof ik, met de konen tegen elkaar. Iemand ging toen wat te eten halen in de zaak aan de overkant. We hingen allemaal uit de ramen om de man grappige dingen toe te roepen, dat was erg leuk toen. Een warme zomeravond, windstil, het stadsrumoer klonk zoals het alleen 's zomers kan klinken. Ze leunde naast me uit het raam en ik hield haar hand vast. Met onze ruggen naar de kamer gekeerd voelden we ons alleen. 'Je ogen zijn mooi,' zei ik in haar oor, 'ik word duizelig als ik je aankijk. Het is niet eerlijk dat een vrouw zulke ogen kan hebben.' Toen het feest verliep gingen we samen weg. De kennis deed erg koel bij het afscheid, ik heb nooit begrepen waarom. Op haar kamer dronken we nog koffie en kusten elkaar uitbundig. We spraken af voor een avond en zo nog een paar keer. Toen, op een avond bij haar thuis, we lagen naast elkaar op bed, gebeurde wat moest gebeuren. Ze bleek waarachtig nog maagd en na afloop moest ze huilen. Ik probeerde haar te troosten, maar kon niet de juiste woorden vinden. Er valt ook weinig te zeggen in die omstandigheden. Ze sprak er later niet meer over, maar ik had de indruk dat ze me iets verweet. Misschien had ze het gevoel dat ik er iets tegenover had moeten stellen of zo. Maar het is niet uitgesloten dat ik me haar gevoelens maar verbeeldde, dat ik er zelf de schepper van was. Sindsdien zijn we met elkaar om blijven gaan. Er zijn enkele ruzies geweest, zij heeft die weer bijgelegd. Er is ongemerkt een jaar verstreken. Als ik, thuisgekomen, zachtjes de trap op loop naar mijn kamer, weet ik nog steeds niet waarom ik niet met haar breek. Want dat wil ik. Soms neem ik me voor het te doen, bedenk enige mooie zinnen die ik zal zeggen. Maar als ik dan in de gelegenheid ben zie ik ervan af. Ik durf het wel, maar ik kan niet, ergens om.

Ik lig in bed en rook. De ramen staan wijd open, het gedreun van het verkeer is tot een geruis afgezwakt. Ik kijk naar buiten. Ik voel mijn lichaam liggen, een levend lichaam dat kan lopen en praten, eten en werk verrichten. In het hoofd zetelt het brein

dat zorgt dat de handelingen van het lichaam zinvol verlopen. 's Ochtends opstaan, wat eten, naar de zaak. 's Avonds thuiskomen, wat eten, verpozing zoeken, slapen. Dat is alles. Mensen die ik erover spreek beweren dat er veel van te maken valt, maar ik begrijp ze niet. Mijn werk is afwisselend, niet onbelangrijk, soms reizen naar het buitenland. Een goede baan die ik qua kunde gemakkelijk aankan, redelijk betaalt. Ik heb geen klagen. Ik zit in een goed geventileerd kantoorvertrek, dicteer brieven aan agenten, krijg Londen en Parijs aan de lijn, heb geen chef die me op de vingers kijkt. Vele mensen zullen mij zo'n betrekking benijden. Maar, ofschoon ik van goede wille ben, ik vind er geen vreugde in. Ik kan nooit enige voldoening bespeuren over de doorgebrachte werkdag, hoe prettig die ook verlopen is. Ik ben er te weinig bij betrokken. Het is een soort knagen, ik weet niet hoe het anders uit te drukken. Overdag in de drukte is het weg, maar 's avonds en vooral 's morgens is het er. Mijn humeur is desondanks regelmatig. Alles is even regelmatig bij mij, etensuren, stoelgang, werktijden, alles. Ik ga goed gekleed, heb algemene belangstelling voor het gebeuren in de wereld. Misschien drink ik iets te veel, ik weet dat niet zeker. Ik zou daarvoor moeten weten hoeveel andere mensen drinken. Seksuele behoeften vinden hun bevrediging, dat kan het ook niet zijn. Vroeger dacht ik dat het zou vergroeien als ik ouder werd. Maar vroeger dacht ik zoveel.

Mijn baas handelt in huiden. Hij koopt huiden in Zuid-Amerika en verkoopt ze aan Brabantse en buitenlandse schoenfabrieken en leerlooierijen, meestal met winst. Het klinkt eenvoudig en dat is het ook, alleen de bijkomende werkzaamheden zijn lastig. Daar heeft hij dus personeel voor. Koeienhuiden en kalfsvellen, ruggen, flanken en buiken, nat en droog gezouten. Ze stinken ontzettend, gelukkig zien we ze niet vaak. Ik weet er veel van af. Mijn baas weet er nog meer van af, die hoeft een huid alleen maar te zien om te weten wat voor soort het is en waar ze vandaan komt. Ik moet in de factuur kijken. De

handel is niet altijd even vast. Wanneer moet je kopen en wanneer niet. Vaak neemt mijn baas in mijn bijzijn een beslissing en vraagt dan ernstig mijn mening. Die heb ik niet, maar ik begrijp waar hij op wacht en zeg na enige aarzeling dat zijn inzicht volgens mij juist is. Hij krijgt altijd gelijk van mij als hij dat wil. Soms verlangt hij dat ik hem tegenspreek, dat merk ik aan zijn manier van doen. Ik zeg dan ferm en vrijmoedig dat hij volgens mij ongelijk heeft. Hij doet dan erg boos, maar ik kan zien dat hij tevreden is over me. Het is soms net een verwend kind. Ik zie geen enkele reden waarom ik niet zou doen wat hij wil, hij weet wat hij doet in zaken. Hij heeft me er trouwens voor in dienst genomen. Ik heb niets tegen hem, integendeel, ik wenste dat iedereen zo simpel was als hij.

Mijn sigaret is op, ik doof de peuk. Morgen naar het strand, met Riet. Ik draai me om en probeer me te herinneren waar ik mijn zwembroek voor het laatst gezien heb.

De volgende morgen ontwaak ik een halfuur voordat de wekker zal aflopen. Mijn eerste gedachte is dat ik een bepaalde man vergeten heb op te bellen, gisteren op de zaak. Ik zal proberen hem op het station nog te bereiken. Het station? Ach ja, strand! Ik sta op en maak mijn ontbijt klaar. Er is tijd genoeg en juist daardoor moet ik me op het laatst nog haasten. Riet staat er al. Ze laat me nooit wachten. Ze ziet er verbazend fris uit. We kussen elkaar. Op het perron probeer ik in de telefooncel of die man al uit zijn bed is. Hij blijkt op het punt van weggaan te staan en doet geërgerd omdat ik hem op een ongelegen tijdstip bel. Ik maak mijn verontschuldiging en vertel hem wat er aan de hand is. Het gaat over huden. Als ik klaar ben kunnen we in de trein stappen. Het is druk en er zijn geen zitplaatsen vrij. We zullen een halfuur moeten staan tussen de mensen in. We gaan allemaal naar het strand, met plastic ballen en grote pakken brood. 'Heb je goed geslapen?' vraagt Riet. Dat heb ik en ik heb gedroomd van een hoge flat zonder gevel,

zoals een poppenhuis. Ik kon overal in kijken en in bijna alle kamers zaten mensen naar de televisie te kijken. Enkele kamers waren leeg, maar toch stond het toestel aan. Daar werd ik bang van. Riet heeft niet gedroomd, dat doet ze haast nooit, zegt ze. Ze heeft nog vergeten me wat te vertellen. We moeten bijtijds terug naar de stad, ze heeft beloofd 's avonds naar een uitvoering te komen van een toneelvereniging waar haar vriendin lid van is. Ze voelt zich verplicht er heen te gaan, maar ze heeft weinig zin. 'Goed, dan blijf ik maar thuis,' zeg ik, 'vroeg naar bed, van zeelucht word ik altijd moe.' Ze knikt en kijkt uit het raam. Natuurlijk is de bedoeling dat ik meega, dat begrijp ik wel. Ik wacht tot ze het zal vragen, maar ze gaat over wat anders praten, ze bewaart de vraag tot later op de dag. Het wordt warm in de trein, we zijn halverwege. Bij elk station komen er nog meer mensen de trein in, dat zal vanavond een gedrang worden als de menigte weer terug moet. Het laatste deel van de reis staan we zwijgend tegen elkaar aan gedrukt. Riet heeft iets met bloemen aan, haar donkerblonde haar is springerig. Ze is telefoniste bij een grote bank. Ze zit de hele dag met een koptelefoon op en verbindt mensen met de diverse afdelingen. Ik bel haar weinig op, het is hinderlijk een gesprek te moeten voeren als het steeds afgebroken wordt. Ze vindt het een prettig werk, ik zou op haar plaats binnen een dag overspannen zijn. Ze zegt honderden malen per dag dezelfde woorden, de firmanaam, goedemorgen, ik verbind u door, spreekt u maar. Ze moet toch op de lange duur haar eigen stem niet meer herkennen. Maar Riet heeft daar geen last van, haar stem klinkt op elk uur van de dag even opgewekt over de lijn. Ze heeft een kring van ongeziene kennissen, vlotte kantoorjongens die altijd een praatje met haar maken. Riet vindt dat leuk en geeft op alles antwoord. Maar op dubbelzinnige praatjes gaat ze nooit in. Dat zegt ze en ik geloof het. Ze is evenwichtig, bedenk ik, echt evenwichtig, geen pose. Ik kan haar nooit in de war maken, nooit betrappen op onnodige leugentjes. Ik kan

haar kwaad maken, verdrietig, maar niet zenuwachtig of driftig. Ze kan vrolijk zijn en ernstig, maar niet alle twee tegelijk. Haar stemmingen zijn netjes gescheiden van elkaar. Evenwichtig, uitgebalanceerd. Haar enige onevenwichtige daad is geweest van mij te gaan houden. Doet ze dat werkelijk? Ze zegt het en ze handelt ernaar. Ik moet het wel aannemen. Ze verdraagt mijn nonchalance jegens haar met een glimlach. Ze moet toch ook beseffen dat ik weinig meer om haar geef. Maar ze schijnt er niets van te merken. Net als mijn baas, die merkt ook niet dat zijn handeltje in huden me koud laat. Zou het dan aan mij liggen, zou mijn houding zo als vanzelf overtuigend zijn? Blijkbaar. Ik kijk in het spiegeltje met de reclame tegen de wand. Ik zie een net geschoren hoofd, een niet onprettig ge-laat. Ik denk aan huden, aan Riet, maar de uitdrukking van mijn gezicht verandert niet. Het zij zo. De trein rijdt eindelijk het eindstation binnen en we drommen het perron op. Ik neem het mandje van Riet over en we slaan de weg naar het strand in, te midden van een vastberaden voortstappende stoet. Het is iets minder warm dan in de stad. We zullen het strand maar aflopen tot we uit de drukte zijn, zeg ik. Riet lacht, ze houdt wel van drukte om zich heen, maar ze zal welwillend mijn zin doen. Knipperend tegen het scherpe licht sloffen we door het zand tussen de groepen mensen door. Het is warm, het is vol, kinderen gillen en eten ijs. Iedereen is er weer, dikke vrouwen, bleke magere mannen, gravende kinderen, gebruinde tarzans pronkerig stappend op zoek naar een wijfje, zonnebadende mensen met van olie glanzende lichamen. Het vuile zand met de rommel, papiertjes, kranten, stukken boterham, stukken hout met spijkers. Het is vloed, de branding is hoog. We lopen een tijdje en zijn dan uit de mensenmassa. 'Hier is het stil,' zegt ze, 'laten we hier gaan liggen. Laten we straks niet te ver de zee ingaan, hier zijn geen strandwachten in de buurt.' We installeren ons en kleden ons uit. Riet is bruiner dan ik ondanks haar lichtere huid. Ik stel voor eerst even te gaan zwemmen en dan

te gaan liggen. Dat is goed. We draven de zee in, het water is prettig koel. Eerst springen we wat in de branding, daarna zwem ik verder de zee in terwijl Riet achterblijft. 'Ga niet te ver,' roept ze. Het geroezemoes van het strand is niet meer te horen, de golven breken hier nog niet. Ik drijf op mijn rug, mijn armen zacht in het water wuivend. Mijn ogen zijn dicht en traag ga ik op en neer met de deining. Ik leef in de ruimte, ik ben alleen lichaam geworden. Het water spoelt over mijn gezicht en ik krijg een slok zout naar binnen. Rust, koelte. Langzaam drijf ik terug in de richting van het strand. Ik draai op mijn buik en zwem weer verder de zee in, laat me dan teruggedrijven totdat de eerste golf onder me zijn top krult en breekt. Riet zit zich al in te smeren als ik nat bij haar terugkom. 'Waarom ga je toch altijd zo ver?' vraagt ze. 'Als het vloed is kan je ver de zee in gaan, je drijft toch altijd naar het strand terug. Maar als je nou eens kramp krijgt?' 'Kramp krijg je alleen als je te lang in het water blijft en te veel afkoelt. Of als je niet goed kan zwemmen en bang wordt. Ik blijf nooit lang in het water, en ik kan goed zwemmen. Ik krijg dus geen kramp.' Riet schudt haar hoofd en neemt een sigaret uit het pakje. 'Wat weet je dat weer zeker,' zegt ze, 'veronderstel dat je ondanks alles toch kramp krijgt. Dan verdrink je al kan je nog zo goed zwemmen. En waarom moet je eigenlijk zo ver de zee ingaan? Wat is daar de aardigheid van?' 'Het is daar stiller,' zeg ik, 'het water is er rustiger.' 'Dat weegt niet op tegen de gevaren die je er loopt,' zegt ze. Ik zeg: 'Ach, misschien toch wel.' Ik droog me vluchtig af en strek me uit op de handdoek. Liggend smeer ik me hier en daar in. Riet steunt op haar elleboog en kijkt lachend naar me. We liggen een tijdje naast elkaar in de zon en zeggen af en toe wat. 'Ik ga lezen,' zeg ik dan, en grijp naar mijn boek. Even later haalt ook Riet een boek uit haar mandje. Ik lees. Na een bladzij dringt het tot me door dat ik niet meer weet wat ik gelezen heb. Mijn ogen worden steeds zwaarder, ik geef het op en val in slaap, de geluiden van de zee en het strand vloeien ineen. Ik

vergeet waar ik ben. De zon straalt heet. Ik word wakker door het geronk van een reclamevliegtuig. Ik ben me vaag bewust gedroomd te hebben, heel prettig gedroomd. Ik voel me opgewonden. Riet is ook wakker geworden en rekt zich uit. Haar lijnen staan spannend tegen de hete lucht. Ik trek haar loom naar me toe tot ze dicht tegen me aan ligt. Ze haalt haar hand door mijn haar. Haar huid glanst in de zon, haar lichaam krijgt door het strakke badpak een nieuwe aantrekkelijkheid. Haar borsten zijn vol en rond. Ik richt me half op en buig mijn hoofd over haar heen. Ik ben verrast door de warmte die haar lichaam uitstraalt. Haar mond heeft een zilte smaak, haar liefkozinger hebben een bijgedachte. Zij hijgt naar lucht en kijkt me aan met lichte ogen. Als ik haar opnieuw kus doet ze haar ogen dicht en kreunt zachtjes, nog half voor de grap. Ik krijg een erectie en wentel me half op haar. Zo liggen we enige tijd, onze lichamen zijn dingen geworden die ergens in elkaar moeten passen. 'Hoe is het eigenlijk,' fluister ik, 'kan ik vandaag zo bij je komen?' Ze knikt, 'Ja, over twee dagen moet ik niet goed worden. Maar wat wou je, hier op het strand zeker?' 'Natuurlijk niet, maar kunnen we de duinen niet in?' Ik kijk, de duinen zijn met prikkeldraad afgezet. Het bordje met artikel zoveel. Het strand om ons heen is leeg, de mensen verderop liggen met gesloten ogen in de zon. De hemel is trillend en kleurloos, Riet is een oven van hitte en beweging. 'We kunnen vlug tegen het duin op klimmen,' zeg ik. 'Maar het is toch verboden toegang?' 'Dat komt juist goed uit,' zeg ik, 'Dan is er niemand. Kom mee. Laat de kleren en de rest maar in de kuil liggen, het zal toch niet zo lang duren,' Riet blijft aarzelend nog even zitten, dan staat ze op. Ik hou de onderste draad omhoog zodat ze eronderdoor kan kruipen. Dan volg ik. De duinen zijn hier niet hoog. Riet klimt voor me over de top heen, ik kijk naar haar lichaam alsof ik het voor de eerste keer zie. Achter de top is een smalle pan met lage begroeiing. Ik wijs naar een paar hogere struiken links van ons. Als we er zijn blijken ze stekels te heb-

ben, maar ze staan wijd van elkaar, er is genoeg ruimte tussen voor ons. Riet draait zich om en drukt zich tegen me aan. We kussen elkaar, onze monden zijn heet en droog geworden. Haar hand glijdt in mijn zwembroek en streelt door mijn buikharen. Ik druk haar naar beneden, zij ontdoet zich zittend van haar badpak. Het duurt mij te lang, ik help haar met één hand terwijl ik met de andere mijn zwembroek naar beneden doe. ‘Zie je niemand?’ fluistert ze hees. Ik kijk vluchtig om me heen en schud van nee, het lijkt me erg onbelangrijk. Riet is nu naakt en ligt op de warme grond, mij aan een arm neertrekkend. Ik strek me op haar uit, haar huid voelt droog en zacht aan. Ik lig als een vorst op haar lichaam, mijn handen op haar wegpuilende borsten. Het is alsof de hele wereld onder me ligt. Ik voel mijn ondraaglijk hard geworden lid eindelijk zijn vochtige woning binnendringen en er verzaligd schokkend in ronddolen. Alles is verdwenen voor me, de zee, de zon, het zand, alles is opgelost in de rode hemel van mijn oogleden. Ik hoor door een waas iemand een woord zeggen, ben ik het, is zij het? Onze handen tasten in een kreunende stilte over onze lichamen die een eenzame eenheid vormen. Minutenlang voel ik me intens tevreden, nu heb ik tenminste een doel. Dan loop ik in de vertrouwde kramp leeg in Riet, van wie ik op dat ogenblik geweldig houd.

Ik doe mijn ogen open en hoor me hijgen. Ik zweet. De in zichzelf gekeerde ogen van Riet en haar geopende mond zijn onder me. We blijken in een duinpan te liggen, midden tussen de struiken. Het dringt langzaam tot me door dat er dorens in mijn benen prikken. Ik trek mijn kloppend, ontspannen lid terug en ga in het zand zitten, met trage onhandige bewegingen. Mijn maag vult zich met een hol gevoel. De hemel lijkt donkerder geworden, de contouren van de duinen scherper. Riet blijft nog liggen, haar benen gespreid. Haar borst gaat zacht op en neer. Zij lacht niet, toch ligt er een zekere trek om haar mond die op een glimlach lijkt. Ik blijf een minuut of zo zitten en kijk

naar Riet. ‘Trek je badpak aan,’ zeg ik dan, ‘we gaan terug naar het strand.’ Ze komt langzaam overeind, slaat haar armen om mijn schouders en we kussen elkaar weer. Ik probeer me te herinneren hoe ik nog even geleden naar de aanraking van haar lichaam verlangde. Ik begrijp het nu niet meer. Sloom trek ik mijn zwembroek op, er kleeft zand aan de binnenkant, een onaangenaam gevoel. De geur van sperma komt in mijn neus. Mijn benen zijn moe, ik zie ertegen op het duin weer te moeten beklimmen. Ik strek me weer uit op het zand naast Riet. Alle handelingen lijken hun zin verloren te hebben, zij verlopen automatisch. Ik hoop dat Riet haar mond zal houden, ik heb geen zin wat te zeggen. Ik verbeeld me nu de dingen te kunnen zien in hun essentie, zonder franje. In gedachten zie ik me weer naar kantoor gaan, netjes aangekleed en geschoren, jaar in jaar uit, *wet salted steer hides*, *pickled splits*, Rio Grande, Buenos Aires, brieven schrijven, naar bed gaan en opstaan, eten. Ik ga de kleine lift binnen en druk op de knop van de zevende. Of op de knop van de begane. De deuren sluiten kletterend. Nog tientallen jaren. De trottoirs zijn blauwgrijs, er zwerven papieren op, door de wind worden ze opgenomen en de lucht in gedreven. Dan vallen ze weer terug. Ik doe de sleutel in het slot, duw de deur open en dicht. Alle bewegingen zijn mechanisch, gebeuren uit herinnering. De gedachte eraan bezwaart mij als de druk van een stoommachine op het trommelvlies. Ik lig weer als kind in bed. Het bloed klopt in het oor waar ik op lig. Het ritme van mijn hart is hoorbaar in mijn hoofd. Op de maat hiervan marcheren twee zwarte mannen op naar mijn huis, stram in de maat, naast elkaar. Ze zoeken mij, de twee negers van de grote gele reclameplaat voor tabak aan een blinde muur. Ik zag ze altijd in de binnenstad als ik mee moest inkopen doen met mijn moeder. Ik wist niet wat ze van me wilden, misschien waren ze wel vriendelijk, maar hun opmars had iets angstigs. Ik zag ze naderbij marcheren, stap stap, stap stap. Nooit bereikten ze mijn huis, ze kwamen zelfs

niet van de plaats af waar ze tegen de muur hingen. En nu loop ik, ouder geworden, zelf zo, keurig in de maat. Ik loop daarheen en hierheen, mijn leven moet nu eenmaal geleefd, maar ik kom niet van mijn plaats, de kale muur. Ik voel geen vriendschap voor mijzelf. Riet heeft haar badpak aangetrokken en is klaar om terug te gaan. Ze zegt niets. Haar ogen hebben weer een andere kleur gekregen. Ik krijg de indruk dat ze mij verwijtend aankijkt. Maar dat kan niet, waarom zou ze? Ik kijk scherper en zie dan niets meer van verwijt. Het gevoel moet uit mezelf komen. We klimmen terug over het duin. De kleren liggen onaangeraakt in de ondiepe kuil, we lopen erlangs naar de zee. Het water lijkt kouder dan de eerste keer. Ik duik in een golf en blijf zo lang mogelijk onder. Als ik bovenkom staat Riet zich vlakbij af te spoelen. Ze gaat niet onder water, ze wil haar haren niet natmaken, Als we terug zijn op het strand vraag ik wat we gaan doen. Het zand verveelt me. Mijn huid is lichtrood gebrand, ik wil in elk geval uit de zon. 'Zullen we een glas bier gaan drinken in die grote zaak met dat terras, je weet wel.' Riet wil zich nog eerst droog laten worden in de zon. Dat duurt een halfuur. Dan kleden we ons aan en lopen weer het strand af, nu in de richting van het station. We gaan aan de waterkant lopen waar het zand hard is. Het strand wordt voller naarmate we de strandweg naderen. De mensen lijken onvermoeibaar, nog steeds draven ze achter ballen of liggen uitgestrekt in de zon. Het licht wordt steeds valser, ik zet mijn zonnebril op. Eindelijk belanden we op het terras, in de schaduw onder een parasol. De prijzen zijn aan de hoge kant, zie ik, het bier blijkt niet koud genoeg. Het is drie uur. We besluiten een uurtje te blijven zitten en dan de trein te nemen. Ik verlang naar de straten van de stad, stenen onder mijn voeten. Riet rekent uit dat ze om halfzes thuis moet zijn, tijd genoeg om te eten en zich te kleden voor de avond, voor de toneelavond, voegt ze er nog aan toe. Het woord blijft tussen ons in hangen. Riet wacht een korte tijd. 'Weet je zeker dat je niet meegaat?' vraagt ze dan. 'Ja dat

weet ik zeker,' zeg ik flink. Ik heb nog minder zin dan vanmorgen. 'Ik heb er ook geen zin in,' zegt Riet. 'Nou ga dan niet.' 'Nee,' zegt ze, 'ik ben het wel verplicht. Mijn vriendin zou het mij erg kwalijk nemen als ik niet kwam.' Ze wacht even. 'Je kan niet altijd doen waar je zin in hebt,' zegt ze dan, 'je moet rekening houden met de gevoelens van anderen. Ik weet dat jij dat niet zo voelt. Jij doet altijd waar je zelf zin in hebt.' Ik zeg: 'Ik heb nog nooit van mijn leven mijn eigen zin gedaan, integendeel, ik doe altijd de zin van anderen. Ik ben er voor op de wereld gekomen. Overdag de zin van Schapiras de huidenboeren, 's avonds de jouwe.' 'Je overdrijft,' zegt ze, 'maar laten we er niet meer over praten. Ik zal vanavond wel alleen gaan.' We zwijgen. Ik bestel een tweede glas bier, Riet neemt ijs. De landerigheid van de namiddag treedt in. Zelfs door een zonnebril gezien is de omgeving kleurloos. Een echtpaar loopt ernstig voorbij, met hun kinderen, in de beste kleren gestoken. Zij zwijgen, de kinderen kijken bedrukt. Zij wonen kennelijk in de omgeving. De eerste dagjesmensen komen alweer van het strand, op weg naar de trein. De grote boodschappentassen zijn leeg, op het badgoed na. Iedereen is roodverbrand en vermoeid. Het zit er weer op. Jongens op snelbrommers knetteren voorbij. Een klein meisje struikelt over een paaltje en huilt. Ze krijgt een standje van haar moeder, je moet beter uitkijken, zegt ze. Het kind wordt aan de arm meegetrokken. Een open sportwagen komt de weg van het strand af rijden. De man stuurt met één hand, de andere ligt op het portier. Hij draagt een geknoopte zijden sjaal onder het grijze shirt. De vrouw naast hem kijkt hooghartig voor zich uit, ook zij is elegant gekleed. Riet ligt achterover in haar rotanstoel, het gezicht naar de zon gewend. Zij wenst bruin te worden, ik weet niet waarom. Het is gezond en het staat sportief, zegt ze altijd. Ik vind dat geen reden. Ik geloof niet dat het gezond is lang achtereen in de zon te liggen. Ik omvat ook niet het sportieve van een bruin gezicht, verkregen door urenlang op de rug te liggen.